

Спішіть робити людям добро

Таким було життєве кредо видатного хірурга, вченого, організатора охорони здоров'я, державного діяча, члена-кореспондента НАН і НАМН України, заслуженого діяча науки України, лауреата Державної премії України, премії ім. акад. О.О. Богомольця НАН України, доктора медичних наук, професора кафедри хірургії №3 Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця Братуся Василя Дмитровича.

Василь Дмитрович народився 26 грудня 1916 р. у селянській сім'ї. Дитячі роки та навчання в семирічній школі пройшли в селі Рогозів Бориспільського району Київської області. З 1932 по 1935 роки навчався і закінчив з відзнакою Київський медичний технікум, за що отримав право вступу до Київського медичного інституту. Після закінчення чотирьох курсів навчання в інституті в 1939 р. призваний до лав Червоної армії та зарахований на п'ятий курс новоствореної Куйбишевської військово-медичної академії, у якій провчився три місяці, до початку війни з Фінляндією. Наприкінці грудня 1939 р. В.Д. Братусь був відправлений у Ленінградську військово-медичну академію, де склав державні іспити та отримав диплом лікаря. З початку січня 1940 р. працював лікарем ліжного батальйону на Карельській ділянці фронту і побував з боями в глибинному тилу на території Фінляндії. Після закінчення війни був відкомандирований у Куйбишевську військово-медичну академію, де пройшов півторарічну підготовку як хірург військового та армійського районів. З першого і до останнього дня Другої світової війни В.Д. Братусь працював на фронті провідним хірургом медсанбату, а потім армійського та фронтового госпіталю. Нагороджений сімома орденами та сімнадцятьма медалями Радянського Союзу.

Після закінчення війни і демобілізації, з 1946 р. В.Д. Братусь працював клінічним ординатором по хірургії, а в 1948 р. – після захисту кандидатської дисертації – асистентом, доцентом кафедри хірургії Київського інституту удосконалення лікарів, а з 1951 р. – медичного інституту. Одночасно з 1950 р. працював заступником, а згодом – начальником Головного управління вищих навчальних закладів Міністерства охорони здоров'я України. У 1952 р. призначений заступником, а в 1954 р. – міністром охорони здоров'я України. У 1957 р. В.Д. Братусь призначений ректором Київського інституту удосконалення лікарів, а в 1958 р. переведений на посаду ректора Київського медичного інституту, де працював до 1965 року.

У 1962 р. В.Д. Братусь захистив докторську дисертацію на тему «Хірургічне лікування термічних опіків», а у 1963 р. отримав вчене звання професора по кафедрі хірургії. З 1962 р. – керівник кафедри хірургії Київського інституту удосконалення лікарів, а в 1963 р. переведений на посаду керівника кафедри хірургії стоматологічного факультету медичного інституту, де також працював і ректором.

У 1968 р. В.Д. Братусь вдруге призначений міністром охорони здоров'я України, де працював до 1975 р., одночасно обіймаючи посаду керівника кафедри хірургії. Протягом 30 років В.Д. Братусь керував кафедрою хірургії, спочатку (з 1962 р.) на стоматологічному, а з 1982 р. – на педіатричному факультеті. З 1992 р. за віком залишив керування кафедрою і працював професором кафедри факультетської хірургії №2.

За багаторічну науково-педагогічну діяльність Василем Дмитровичем створено і згуртовано висококваліфікований колектив викладацького складу. При цьому зміна назви кафедри і, відповідно, особливостей педагогічного процесу, не призвела до змін у складі колективу викладачів кафедри і це забезпечувало впровадження єдиних установок у лікувально-діагностичному, а особливо, у педагогічному процесах. За ці роки значно розширено діапазон оперативної діяльності, зокрема в абдомінальній хірургії, хірургії опіків, пластичній хірургії. За роки керівництва кафедрою В.Д. Братусем підготовлено 3 доктори та 25 кандидатів медичних наук. Серед його учнів – кандидат медичних наук, професор Ужгородського національного університету Богдан Михайлович Пацкань, професор кафедри хірургії №3 Національного медичного університету Євген Миколайович Шепетько, доценти цієї кафедри Олександр Вікторович Заплавський, Олександр Миколайович Біляков-Бельський, професори Володимир Іванович Некішаєв, Віктор Михайлович Сидоренко.

В.Д. Братусем опубліковано біля 500 наукових праць, з яких 12 монографій, у тому числі: «Хірургічне лікування термічних опіків» (1963), яка удостоєна Державної премії президії Національної академії наук УРСР,

«Гострі шлунково-кишкові кровотечі» (1971), «Інтенсивна терапія в невідкладній хірургії» (1980), «Геморагічний шок» (1982). «Дифференціальна діагностика и лечение острых желудочно-кишечных кровотечный» (1991), що витримала три перевидання та, як одна з найкращих праць за цією проблемою, залишається настільним посібником хірургів.

За удосконалення методів діагностики і лікування опіків професор В.Д. Братусь у 1981 р. удостоєний Державної премії України в галузі науки. За монографію «На пути к антисептике и обезболиванию в хирургии» (1984) одержав першу премію на Всесвітньому конкурсі товариства «Знання» в Москві.

У 1970 р. В.Д. Братусь був обраний членом-кореспондентом АН України, а у 1990 р. – членом-кореспондентом АМН України. За ці роки клініка розширилася до 180 ліжок, збудований ще один корпус з аудиторією для студентів, лабораторіями та приміщеннями для практичних занять зі студентами. Були створені умови для комплектації клініки різноманітним контингентом хворих, що задовольняє потреби педагогічного процесу. Значно розширено діапазон хірургічної діяльності, зокрема за рахунок абдомінальної патології. Це також дало можливість приймати достатню кількість хворих з окремими вузькими нозологічними формами, потрібними для педагогічного процесу і виконання наукових досліджень. Перш за все, це стосувалось хворих з ендокринними захворюваннями, слоновістю і взагалі хворих, які потребують пластичних операцій. Ще раніше в інтересах клініки було створено відділення для лікування опіків, яке згодом стало республіканським центром для хворих з цією патологією, а пізніше, з 1981 р., на базі клініки офіційно створено Київський міський центр для лікування хворих з гострими шлунково-кишковими кровотечами. З цієї проблеми В.Д. Братусем опубліковано понад 60 наукових праць, у тому числі чотири монографії. Концентрація наукових сил на певній важливій проблемі завжди сприяла удосконаленню діагностичної і лікувальної роботи, поглибленню наукових досліджень і покращенню навчання студентів. Функціонування центру шлунково-кишкових кровотеч уже в найближчі роки забезпечило зменшення післяопераційної летальності не менше, ніж утричі, порівняно з даними як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Центр став місцем для стажування хірургів не тільки з України, але й з інших країн СНД та світу. З 1976 р., раніше, ніж в інших клініках Університету, в клініці застосовуються органозберігаючі операції на шлунку на основі ваготомії. До 2006 р. уже було виконано понад 5,5 тисяч операцій ваготомії у різних модифікаціях при лікуванні ускладнених пілородуоденальних виразок. З проблеми ендокринної патології з клініки вийшло 38 наукових праць, захищено одну докторську і чотири кандидатські дисертації. З проблеми гострих шлункових кровотеч – понад 80 публікацій, у тому числі 12 в іноземних журналах, захищено одну докторську і 11 кандидатських дисертацій. Постійно приділяється багато уваги організації педагогічного процесу, забезпеченню його сучасними наочними посібниками. На кафедрі створено три учбові кінофільми, які щороку демонструються студентам.

Багато уваги приділяється питанням історії та організації вищої медичної освіти й охорони здоров'я. З цих проблем автором опубліковано понад 120 робіт, у тому числі дві монографії.

Професор В.Д. Братусь також відзначився як державний діяч. Він обирався депутатом Верховної Ради України трьох скликань (1953–1973 рр.). Був делегатом XII сесії Організації Об'єднаних Націй і доповідачем на Генеральній Асамблеї ООН про створення Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) (1959 р.). Протягом 30 років був на громадських засадах президентом медичної сесії Всесоюзного товариства дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами.

У 2006 р. Указом Президента України В.Д. Братусь був нагороджений орденом Ярослава Мудрого V ступеня.

Виданий хірург, чий авторитет був великий і заслужений, мудрий, ерудований, і водночас дуже простий у спілкуванні, В.Д. Братусь був взірцем справжнього вченого. Професор Тернопільського державного медичного університету Степан Запорожан згадував: «Ніколи не забуду обходів професора Братуся. Його спілкування з пацієнтами та колегами було перейняте увагою до хворих. Обходи Василь Дмитрович проводив щодня, крім неділі. Розпочинав з реанімації, перед тим побувавши у відділенні лабораторної діагностики, щоб подивитися результати попередніх обстежень. Тобто, він знав про пацієнта все ще до того, як зайшов до палати...»

Василь Дмитрович пішов з життя в жовтні 2008 року. Світла пам'ять про Василя Дмитровича Братуся завжди житиме в серцях його колег, вдячних учнів та численних пацієнтів.